

Wally zwiedza Świat!
42(94)

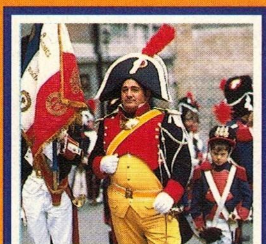
Wally poznaje historię świata!

TYGODNIK
CENA
3,50 zł
od 30.11.00
do 06.12.00

Rewolucja francuska

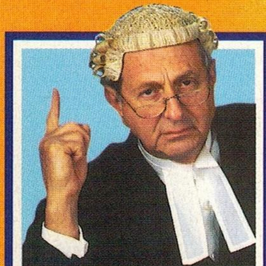

Napoleon

Na Wersal!

Kara śmierci

ISBN 83-88264-25-7
INDEKS 354910
9 788388 264252

NAKLEJKI, ŁAMIGŁÓWKI I MAKABRYCZNE FAKTY

WITAJCIE, PODRÓŻNICY W CZASIE!

W TYM TYGODNIU JEDZIEMY DO FRANCJI. OBALIMY ARYSTOKRATÓW, POZNAMY OKRUTNYCH CHŁOPÓW FRANCUSKICH. ULEGNIEMY KAPRYSOM FRANCUSKIEJ MODY I BĘDZIEMY UCZESTNICZYĆ W WIELKIEJ BITWIE ZE SŁYNNYM NAPOLEONEM.

CO TO ZA MODA?

PO REWOLUCJI BOGACZE WRÓCILI DO SWOICH ZABAW I BALÓW. NIEKTÓRZY UBIERALI SIĘ NAWET JAK OFIARY GILOTYNY - ZWIĄZYWALI WŁOSY I ZAKŁADALI CIENKIE, CZERWONE, JEDWABNE WSTĄŻKI OWINIĘTE WOKÓŁ SZYI.

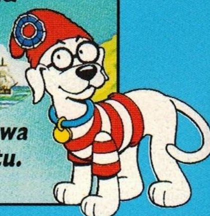
NIEZWYKŁE CZASY

1774 -1815

FRANCUSCY KRÓLOWIE ŻYLI W LUKSUSIE W SWOICH LŚNIĄCYCH OD ZŁOTA PAŁACACH. JEDNAK W 1789 ROKU FRANCUZI DALI POSMAKOWAĆ SWOIM GNUŚNYM WŁADCOM SIŁY CHŁOPÓW. ŚCIĘLI GŁOWĘ KRÓLOWI I POZBAWILI ŻYCIA TYSIĄCE ARYSTOKRATÓW. NIESTETY, BEZ KRÓLA WE FRANCJI ZAPANOWAŁ WIELKI NIEPORZĄDEK. SILNY WŁADCA WYŁONIŁ SIĘ WKRÓTCE - MAŁY WIELKI NAPOLEON!

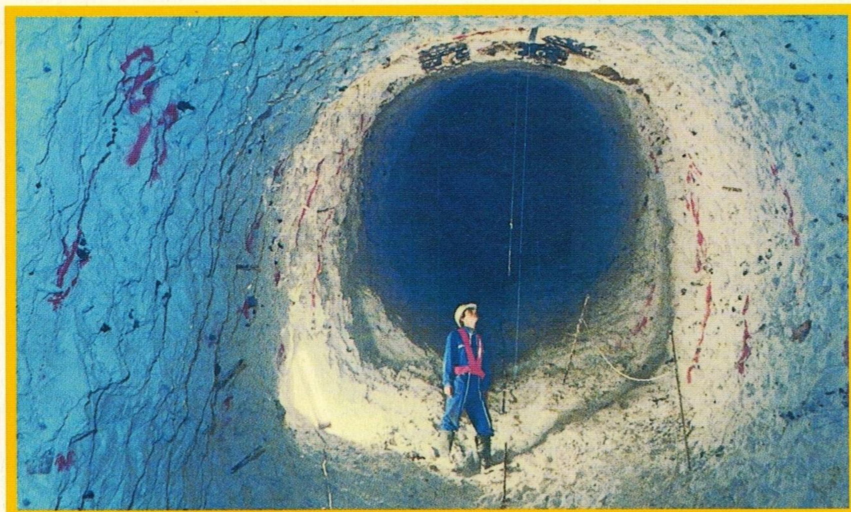

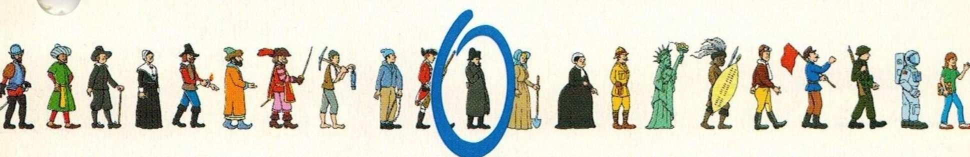

FRONT COVER: A.

THE CHANNEL TUNNEL GROUP LTD.

Napoleon zamierzał najechać Anglię przez podmorski tunel, ale nigdy nie znalazł sposobu, jak taki tunel zbudować. 200 lat później francuscy i angielscy inżynierowie wykopali tunel pod kanałem La Manche. Otwarto go 6 maja 1994 r.

KIEDY TO SIĘ ZDARZYŁO?

1774 r.	LUDWIK XVI ZOSTAŁ KRÓLEM FRANCJI. PÓŹNIEJ, PO PIĘTNASTU LATACH, BARDZO TEGO ŻAŁOWAŁ.
1789 r.	KOBIETY ZMUSIŁY KRÓLA, BY PRZYBYŁ DO PARYŻA I ZOBACZYŁ BIEDĘ SWOICH PODDANYCH. WYBUCHŁA REWOLUCJA.
1792 r.	PO ZNIESIENIU MONARCHII FRANCJA STAŁA SIĘ REPUBLIKĄ. REWOLUCJONIŚCI MIANOWALI ROK 1792 ROKIEM PIERWSZYM.
1793 r.	NA CZELE REWOLUCJI STANĄŁ ROBESPIERRE. W CIĄGU ROKU ZGILOTYNOWANO 18 000 LUDZI.
1799 r.	NAPOLEON ROZWIĄZAŁ FRANCUSKI RZĄD. ZACZĄŁ RZĄDZIĆ FRANCJĄ JAK KRÓL.
1815 r.	KLĘSKA NAPOLEONA. PRZEZ NASTĘPNE 33 LATA KRAJEM ZNÓW RZĄDZILI KRÓLOWIE - BRACIA LUDWIKA XVI.

SŁOWNICZEK

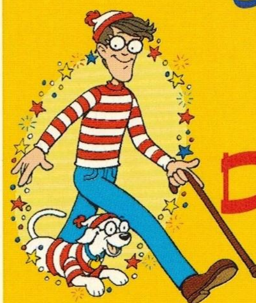
ARYSTOKRACJA - CZĘŚĆ SZLACHTY NOSZĄCA TYTUŁY, TAKIE JAK HRABIA, BARON CZY KSIĄŻĘ.

BRYCZESY - KRÓTKIE, OBCISŁE SPODNIE Z NOGAWKAMI ZWIĄZANYMI W OKOLICACH KOLAN.

GILOTYNA - MASZYNA TNĄCA. OSTRZE SPADA NA OBIEKT I PRZECINA GO NA DWIE CZĘŚCI. PODCZAS REWOLUCJI JEJ WIĘKSZEJ WERSJI UŻYWANO DO ŚCINANIA LUDZKICH GŁÓW.

MOTŁOCH - TŁUM LUDZI SZUKAJĄCYCH ZACZEPKI.

CZĘŚĆ 42.

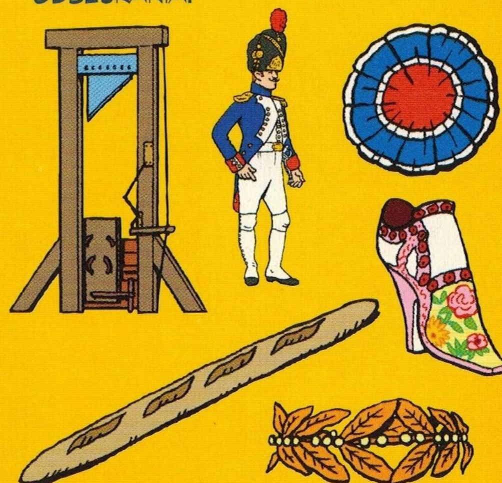

W DROGĘ!

SZUKAJ I ZNAJDŹ

CZY POTRAFICIE ZNALEŹĆ JEDENAŚCIE ROZETEK? W ZESZYCIE JEST TEŻ PIĘĆ INNYCH FRANCUSKICH OBIEKTÓW DO ODSZUKANIA.

Dworskie życie

DOWIECIE SIĘ DZIŚ WIELU INTERESUJĄCYCH RZECZY O ZEPSUTYCH DO SZPIKU KOŚCI MONARCHACH.

Bogaci władcy

W latach 80. XVIII wieku Francją rządził król Ludwik XVI i jego żona Maria Antonina, austriacka księżniczka. Mieszkali w luksusowym wersalskim pałacu, na najwspanialszym dworze świata. Ludwik nie był dobrym królem i nie umiał rządzić Francją. Bardziej interesował się zabawą i wydawaniem pieniędzy. Budował wytworne pokoje dla swojej żony i zdobił Wersal w najmodniejszym stylu.

KARCIANY KRÓL

LUDWIK UWIELBIAŁ GRY, ZWŁASZCZA KARTY. NIE ZAWSZE WYGRYWAŁ, ALE NIGDY NIE STRACIŁ WIĘCEJ NIŻ JEDNĄ ZŁOTĄ MONETĘ NA DZIEŃ, CZYLI... MIESIĘCZNĄ PENSJĘ ZWYKŁEGO ROBOTNIKA! KRÓL BYŁ TAKŻE WIELBICIELEM MODNEJ WÓWCZAS ZABAWKI - JO-JO.

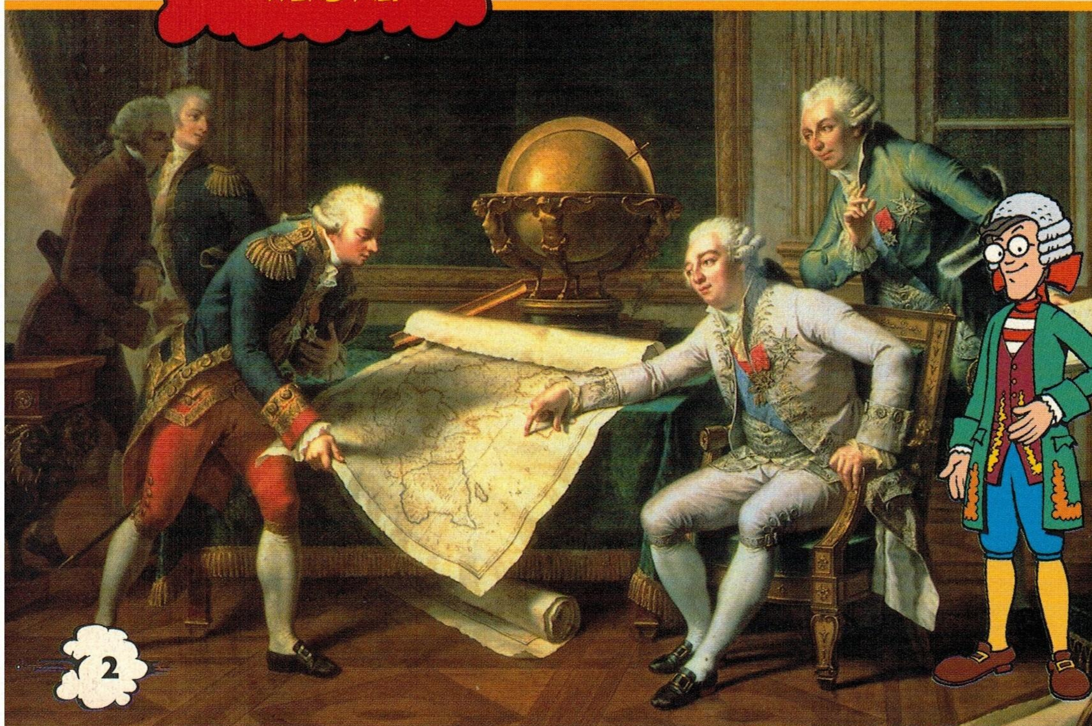
Dostatnie życie

Tysiące sług i dworzan usługiwało królewskiej parze w każdej sekundzie. Pomagali im się ubrać rano i rozbierali do snu! Król i królowa nosili drogie stroje i jadali wyszukane potrawy. Na śniadanie Ludwik pożerał 4 kotlety, kurczaka, szynkę i 6 jaj, a wszystko popijał najlepszym szampanem.

- JAK SIĘ NAZYWAŁ NADWORNY POETA LUDWIKA XVI?

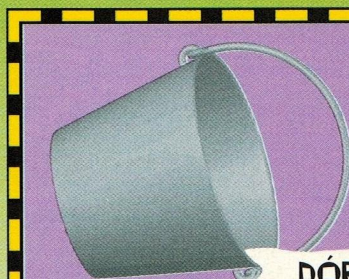
- WERS AL.

Władca musiał się spotykać ze swymi ministrami, aby podejmować ważne decyzje. Starał się, by narady trwały krótko, gdyż chciał zdążyć na polowanie lub grę w karty. Nic dziwnego, że popełniał błędy.

MLECZNY BAŁAGAN

ODGADNIJCIE PIĘĆ SŁÓW ZWIĄZANYCH Z KRÓLAMI FRANCJI, KTÓRE ROZLAŁY SIĘ Z MLEKIEM.

DÓRW CHLASZAT
ŁACAP ŁUGAS SUSKUL

Maria Antonina była bardzo próżna. Nosiła najmodniejsze stroje i lubiła być w nich portretowana.

Czas na zabawę

Król urządzał też uczty dla szlachty, na których wręcz opychano się mięsem, rybami i deserami. Potem oglądano występy aktorów i muzyków. Co środę król urządzał wielki bal dla królowej. Maria Antonina była zawsze jego gwiazdą, występując w nowej sukni i mając na sobie najwięcej klejnotów ze wszystkich. Miała nawet dwie służące, które na miejscu naprawiały suknie rozdarte podczas żywego tańca! Nic dziwnego, że Ludwikowi skończyły się pieniądze!

Królowa lubiła występować w przebraniach. Miała nawet własną małą wieś w Wersalu, gdzie grała wiejską gospodynię i mleczarkę. Nie miała pojęcia, jak to jest być biednym i jak naprawdę ciężko pracują mleczarki.

Ludwik i jego żona mieli mnóstwo pałaców do wyboru, ale najbardziej lubili Wersal. Był on pełen skarbów, a pokoje w nim miało wielu najważniejszych możnowładców kraju - mieszkało tam ich 4000!

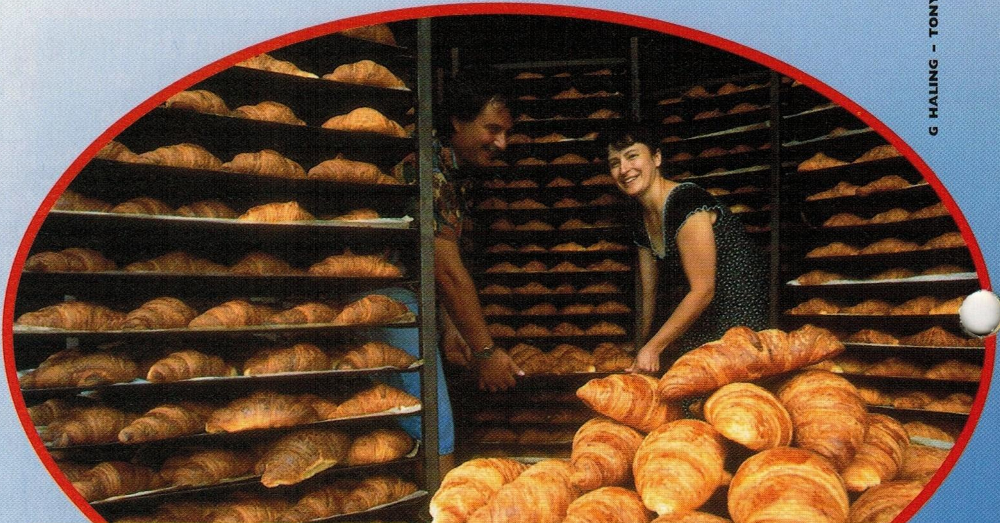
Rewolucja

FRANCUSKI LUD MIAŁ DOŚĆ RZĄDÓW BOGATYCH I PRÓŻNYCH WŁADCÓW - BYŁ GOTÓW DO BUNTU!

Ciężkie życie

Wygodne życie Ludwika XVI było bardzo kosztowne. Król zdobywał pieniądze, ściągając podatki z biednych chłopów i klasy średniej, np. lekarzy i prawników. Arystokraci nie płacili ani grosza! Do 1789 r. król stracił wszystkie pieniądze. Wiedział, że lud nie ma już więcej pieniędzy, dlatego poprosił o pomoc kler i szlachtę. Ci jednak odmówili. Ludwik był zrozpaczony, więc postanowił zwołać Stany Generalne i poprosić je o radę. Królowie Francji nie robili tego od 175 lat! Ten francuski parlament składał się z trzech stanów: kleru, szlachty i tzw. pozostałych. Dwa wyższe stany wiodły miłe życie i nie miały zamiaru słuchać skarg prostego ludu. Przedstawiciele stanu trzeciego stwierdzili, że jest już najwyższy czas na przejęcie władzy.

W 1789 roku we wszystkich piekarniach Paryża zabrakło mąki do wypieków. Biedni mieszkańcy miasta cierpieli głód. Królowa na wieść o braku chleba rzekła: „Niech jedzą ciastka”. Głodni ludzie wpadli we wściekłość i zbuntowali się.

- CO NAJCHĘTNIEJ PARYŻANIE JADALI NA ŚNIADANIE?

- BUŁKI PARYSKIE, OCZYWIŚCIE - JEŚLI JE MIELI.

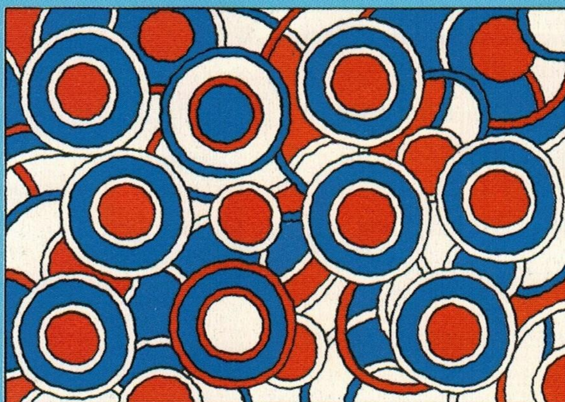
Potęga ludu

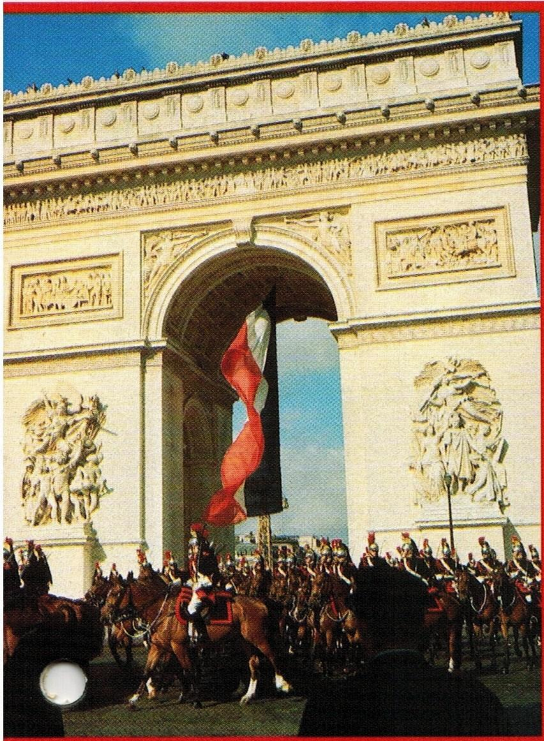
Nie tylko członkowie parlamentu mieli dość króla i jego przyjaciół. Chłopi byli zmęczeni rozkazywaniem im, co mają robić, i płaceniem za wszystko. Złe plony sprawiły, że bardzo wzrosły ceny żywności. Latem 1789 roku w całym kraju wybuchły zamieszki spowodowane głodem. Ludwik wysłał wojsko, aby zastraszyć parlament. 14 lipca 1789 roku tysiące ludzi zaatakowało więzienie w Bastylii w Paryżu i uwolniło więźniów. Krzycząc: „Wolność, równość, braterstwo”, zapoczątkowali Wielką Rewolucję Francuską.

TRZY KOLORY

ILE PIĘKNYCH, REWOLUCYJNYCH ROZETEK ZNAJDUJE SIĘ NA TYM RYSUNKU?

Co roku 14 lipca paryżanie obchodzą dzień Bastylii. Święto rozpoczyna parada, a kończy pokaz sztucznych ogni.

Nie ma ucieczki!

Wieść o zdobyciu Bastylii rozeszła się po kraju i chłopi zbuntowali się przeciwko panom. Lud pojmał króla Ludwika XVI. Zamknięto go w Paryżu na dwa lata. Rodzina królewska próbowała ucieczki – królowa kazała załadować do karety tak dużo ciężkich bagaży, że król nie mógł nawet wyprostować nóg. Nic dziwnego, że ich schwytano!

SZYFR KOLORÓW

NOWA FRANCUSKA FLAGA BYŁA TRÓJKOLOROWA: CZERWONO-BIAŁO-NIEBIESKA. MODNYM NAKRYCIEM GŁOWY STAŁA SIĘ CZERWONA CZAPKA FRYGIJSKA. LUDZIE NOSILI TEŻ WSTĄŻKI W KOLORACH FLAGI.

W październiku 1789 roku tłum rozwścieczonych kobiet zażądał chleba i przeniesienia króla z Wersalu do głodującego Paryża.

WYBAWCA SZLACHTY

NIKT NIE CZUŁ SIĘ BEZPIECZNIE PODCZAS RZĄDÓW TERRORU, A ZWŁASZCZA FRANCUSCY ARYSTOKRACI. NA SZCZĘŚCIE DLA NICH KILKU DZIELNYCH LUDZI NIOSŁO POMOC BOGATYM.

Podczas rewolucji wielu ludzi, przede wszystkim arystokratów, usiłowało uciec z Francji. Wskakiwali do łodzi i płynęli do bezpiecznej Anglii, pozostawiając swoje piękne pałace i ogromne bogactwa. Ratowali jednak w ten sposób coś znacznie cenniejszego – własne życie!

Niektórzy dzielni ludzie narażali życie, żeby pomóc rodzinie i przyjaciołom w ucieczce przed „wielkim terrorem" 1793 roku. W tym czasie człowiek mógł być skazany na gilotynę, jeśli zapomniał się do kogoś zwrócić: „obywatelu"! W roku 1793 ścięto 18 000 ludzi.

Prawnik Andre Renoir popierał rewolucję, ale nie lubił zabijania. Wierzył w sprawiedliwość. Jego przyjaciółka Marie Duchamp znalazła się w opałach. Wyszła za mąż za arystokratę i w ten sposób została wrogiem ludu. Pewnego dnia Andre zobaczył nazwisko Marie na liście osób, które miały zostać wkrótce aresztowane.

4 Andre przedarł się do środka, mimo że Jean Duchamp nie chciał go wpuścić. Szukał wskazówek, gdzie mógł być ukryty Pierre. Nic jednak nie znalazł.

5 Jean Duchamp był przerażony. Gdyby ktoś się dowiedział o tym, że ukrywa w swoim domu syna arystokraty, byłby zgubiony! Z całej siły popchnął Andre.

6 Jean Duchamp bardzo kochał swojego wnuka. Zdecydował się zaryzykować i powiedział Andre, gdzie znaleźć chłopca. Słysząc hałas, do pokoju wpadli bracia Andre.

7 Andre obawiał się, że Duchamp zechce go powstrzymać. Bracia związali Duchampa i nie spuszczali z niego wzroku. Andre wskoczył do powozu i pojechał przez Paryż, żeby wydostać Pierre'a z jego kryjówki.

8 Andre znalazł wskazany dom i podał hasło kobiecie, która otworzyła drzwi. Oddała mu Pierre'a bez słowa.

9 Andre zabrał Pierre'a do Marie. Razem z braćmi Andre pożeglowali do bezpiecznej Anglii.

PODRÓŻE W CZASIE

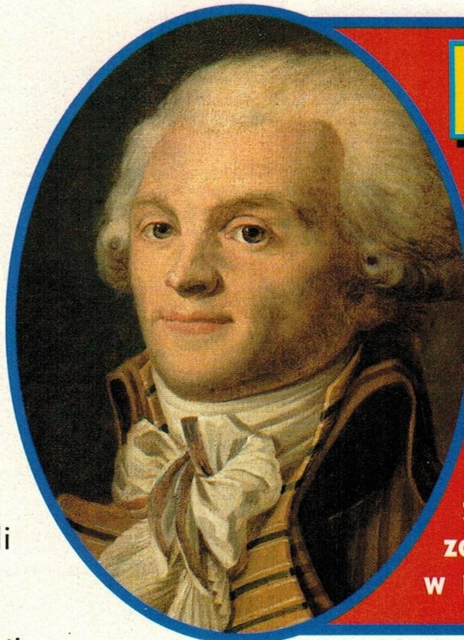
CIACH, CIACH!

KIEDY REWOLUCJA ROZPOCZĘŁA SIĘ NA DOBRE, NIE BYŁO SZLACHCICA, KTÓRY BY NIE ZNALAZŁ SIĘ W KŁOPOTACH!

Straszne czasy

W 1791 r. nowy rząd ustanowił prawo czyniące wszystkich wolnymi i równymi – poza szlachetnie urodzonymi. Rodzinę królewską i tysiące arystokratów wtrącono do więzień, ale to nie był koniec rewolucji. W 1792 roku władzę objęła grupa prawdziwych fanatyków. Najpierw zlikwidowali tytuł króla, a Ludwika XVI nazwali obywatelem Kapetem. Rok później zabili go, a potem każdego, kto im się sprzeciwił. Nikt nie był bezpieczny w 1793 roku! Tysiące ludzi skazano na śmierć z błahych powodów. Dlatego rok 1793 nazwano „wielkim terrorem".

Robespierre przewodził „wielkiemu terrorowi". Ludzie nienawidzili go, ale robili, co im kazał, bo zbyt się bali. Robespierre nie wyglądał groźnie – miał cienki głos i wykrzywioną twarz. Ludzie byli zadowoleni, kiedy został ścięty w 1794 roku.

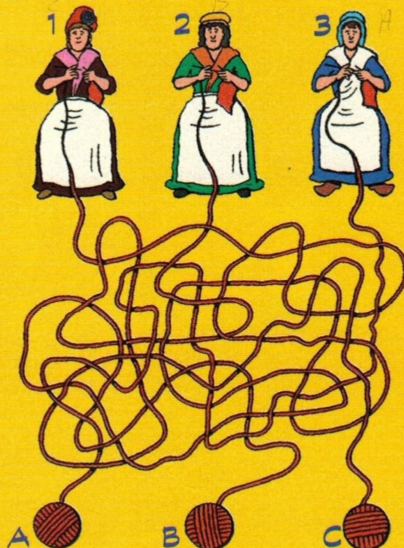
Krwawe żniwa

Rewolucjoniści ścinali głowy wrogów za pomocą gilotyny. Uważano, że to bezbolesny i szybki sposób zabijania – jeden z katów chwalił się, że potrafi zgilotynować 22 osoby w 36 minut!

CZYJ TO KŁĘBEK?

NAWIŃCIE WŁÓCZKĘ NA MOTKI, A DOWIECIE SIĘ, KTÓREJ WEŁNY UŻYWA KAŻDA Z SIEDZĄCYCH KOBIET.

Francuscy rewolucjoniści nienawidzili starej władzy. W 1793 r. zgilotynowany został Ludwik XVI. Jego żonę spotkało to samo dziewięć miesięcy później.

OCZKO W ROBÓTCE

TŁUM RADOWAŁ SIĘ, GDY ZNIENAWIDZONA SZLACHTA SZŁA NA GILOTYNĘ. NIEKTÓRE KOBIETY ROBIŁY NA DRUTACH I PATRZYŁY NA SPADAJĄCE GŁOWY! NAZYWANO JE TRICOTEUSES [WYM. TRIKOTES], CZYLI DZIEWIARKI.

Ostatnie cięcie

Rewolucjoniści chcieli zniszczyć wszystko, co przypominało znienawidzonych arystokratów! Burzyli kościoły, szlacheckie dwory i pałace. Później, w 1794 roku, lud zdecydował, że ma również dość nowych władców. Przywódców „wielkiego terroru" skazano na gilotynę! Z radości zorganizowano wielką zabawę – oczekiwano, że odtąd życie będzie znacznie spokojniejsze.

- CO MIAŁO W OKNACH WIĘZIENIE KRÓLA LUDWIKA XVI?

- ARYSTO-KRATY.

Podczas „wielkiego terroru" ludzie mówili kłamstwa o innych, których uważali za przeciwników rewolucji. Oskarżeni nie mieli obrońców ani uczciwego procesu. Wysyłano ich prosto na gilotynę!

PARYSKIE FIGLE

CI REWOLUCJONIŚCI WPADLI W ISTNY SZAŁ ŚCINANIA GŁÓW, DRODZY PRZYJACIELE. CZY MOŻECIE MNIE ODNALEŹĆ W TYM PASKUDNYM MOTŁOCHU? WOLĘ TRZYMAĆ SIĘ Z DALEKA OD WOZU - WIEZIE ARYSTOKRATÓW NA SZARĄ GILOTYNĘ. PRZESZUKAJCIE TŁUM, BY ODNALEŹĆ TEŻ:

- ARYSTOKRATKĘ JEDZĄCĄ CIASTKO

- KATA W CZARNYM KAPTURZE - JEST STRASZNY!
- GŁODNEGO WIEŚNIAKA POŻERAJĄCEGO BUŁKI
- KOGOŚ POLUJĄCEGO Z PROCY NA ROGALIKI
- POMARAŃCZOWY KUBEK

NA ZAKOŃCZENIE ODSZUKAJCIE MIEJSCE, GDZIE ZNAJDUJE SIĘ TEN KWIATEK:

R-EWOLUCYJNE PYTANIE.

- CO TO JEST KURA?
- KURA TO SPOSÓB, JAKI WYKORZYSTUJE JAJKO DO WYTWARZANIA NASTĘPNYCH JAJ.

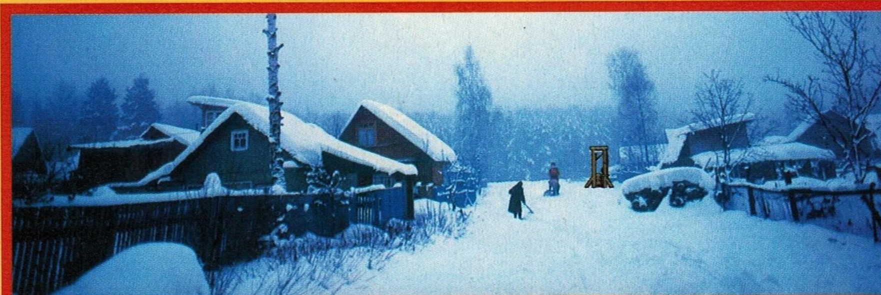
DOBRE POMYSŁY

Mały wódz

NAPOLEON BONAPARTE BYŁ ŚWIETNYM ŻOŁNIERZEM, KTÓRY MIAŁ SWÓJ POMYSŁ NA RZĄDZENIE EUROPĄ.

Wielki generał

Europejscy władcy bali się, że rewolucja rozszerzy się także na ich kraje. Dlatego Wielka Brytania, Austria i Prusy walczyły z Francją. W czasie tych wojen armią francuską dowodził Napoleon Bonaparte. Generałem został, gdy miał 24 lata. Rozpoczął swą karierę, pokonując austriackie wojska we Włoszech.

DEMETRIO CARRASCO - TONY STONE IMAGES

W 1812 r. Napoleon uderzył na Rosję. Rosjanie cofali się przed „wielką armią", ale odchodząc, palili własne plony i domy. Ludziom Napoleona brakowało żywności, a gdy przyszła zima, tysiące z nich zamarzło na śmierć.

Mały Włoch

Przodkowie Napoleona byli Włochami z Korsyki. Wódz miał zaledwie 168 cm wzrostu. Początkowo dokuczano mu z tego powodu, ale on wkrótce pokazał, że jest kimś naprawdę wielkim. Świetnie planował bitwy i skutecznie zagrzewał żołnierzy do walki. Mówiono, że gdy zakładał generalski kapelusz, stawał się o dwie stopy wyższy. Ambicje Napoleona nie miały granic. W 1799 roku rządził Francją, a w roku 1804 koronował się na cesarza. Jego armia wygrywała i wkrótce Napoleon Bonaparte rządził większością krajów Europy.

JAK TO ZROBIĆ?

KONSERWY WYNALEZIONO WE FRANCJI W ROKU 1804. OZNACZAŁO TO, ŻE ARMIE MOGŁY ZABIERAĆ ZE SOBĄ W DROGĘ ZAPASY ŻYWNOŚCI. NIESTETY, WTEDY NIE BYŁO JESZCZE OTWIERACZY DO KONSERW. NIE MARTWIŁO TO NAPOLEONA. UWAŻAŁ, ŻE GŁODNI ŻOŁNIERZE SĄ GROŹNIEJSI I ODWAŻNIEJSI!

M. FEENEY - TRIP

Lord Nelson, uwieczniony na szczycie Kolumny Nelsona, pokonał flotę Napoleona pod Trafalgarem w 1805 r. To zatrzymało inwazję Napoleona.

- JAK WĄŻ POWIE, SKĄD POCHODZIŁ NAPOLEON?

- Z KORSSSYKI.

A TOVY - TRIP

Ten człowiek przebrał się za Napoleona z okazji parady. Jego niezwyciężonymi gwardzistami są dzieci.

W | O | J | C
K | R | E | N
A | Y | S | A
K | D | Z | R

PARADA STATKÓW

UTWÓRZ TRZY SŁOWA ZWIĄZANE Z NAPOLEONEM. LITERY MOŻESZ WYKORZYSTYWAĆ KILKA RAZY. KTÓRA LITERA JEST ZBĘDNA?

Dyskretny manewr

Napoleońskie pasmo zwycięstw nie trwało długo. Po latach wojen jego armia była skrajnie wyczerpana. W okrutnych bitwach zginęły miliony ludzi. Czasami Bonaparte musiał zostawiać żołnierzy na polu bitwy, żeby ratować siebie!

Wygnanie na Elbę

W roku 1813 wrogowie Napoleona pokonali jego armię i osadzili na tronie nowego króla – Ludwika. Napoleona zesłano na wyspę Elbę. Wkrótce stamtąd wrócił, by ponieść ostateczną klęskę w bitwie pod Waterloo w roku 1815.

Napoleon chciał rządzić Europą jak rzymski cesarz. Gdy papież przybył do Paryża koronować Bonapartego, Napoleon zabrał mu koronę i zrobił to sam!

Z NOTATNIKA WENDY

FRANCUSKA MODA

MODA FRANCUSKA ZMIENIAŁA SIĘ SZYBCIEJ, NIŻ SPADAŁO OSTRZE GILOTYNY, DRODZY PODRÓŻNICY!

Piękni ludzie

Przed rewolucją bogaci arystokraci zakładali bajeczne stroje z mnóstwem ozdób. Najpiękniejsze suknie miały wiele drobnych falbanek. Mężczyźni też wyglądali imponująco! Nosili spodnie do kolan, szykowne jedwabne fraki i buty z błyszczącymi sprzączkami. Ta zbytkowna moda drażniła ciężko pracujących biedaków. Próżnujący arystokraci zawsze wyglądali, jakby szli na bal. Prawdziwi rewolucjoniści przestali nosić pończochy i bryczesy, gdyż przypominały im paskudną szlachtę.

Arystokraci uważali, że wysokie fryzury są najmodniejsze. Takie peruki czasem zahaczały o kandelabry i zapalały się. Włosy pudrowano i układano np. w formie okrętów. Pleniło się w nich całe mrowie robactwa!

- JAK NAZYWANO DAMĘ PO UGASZENIU POŻARU JEJ PERUKI?

- PANNA Z MOKRĄ GŁOWĄ.

Uliczny styl

Sankiuloci – bo tak nazywano rewolucjonistów – nosili luźne ubrania w kolorach nowej flagi – czerwonym, białym i niebieskim.

FRANCJA-ELEGANCJA

JAK TU NADĄŻYĆ ZA WCIĄŻ ZMIENIAJĄCĄ SIĘ MODĄ?!

1 PERUKI I BOGATE SUKNIE ZNIKNĘŁY PO 1789 ROKU. MODNA STAŁA SIĘ CZERŃ, GDYŻ CZARNE STROJE NOSILI PRZYWÓDCY REWOLUCJI.

2 SZCZYTEM ODWAGI PODCZAS REWOLUCJI BYŁO WYTWORNE UBIERANIE SIĘ. TAKIEGO MODNISIA UWAŻANO ZA PODEJRZANEGO.

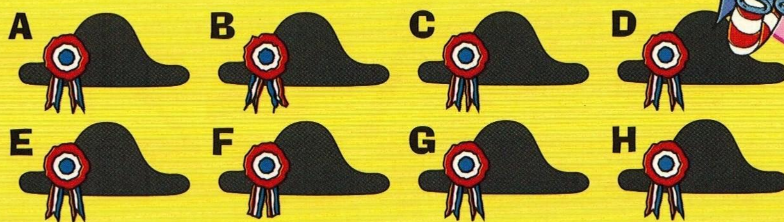

Strój ochronny

Kiedy rewolucja była w pełni, tylko bardzo śmiali szlachcice ubierali się tak jak dawniej. Nawet król Ludwik XVI nosił czapkę frygijską, by zadowolić swoich zwycięzców! Krawiec królowej uciekł przed gniewem sankiulotów do Anglii, by ratować swą głowę!

KAPELUSZOWY FIGIEL

KTÓRE KAPELUSZE NIE PASUJĄ DO RESZTY?

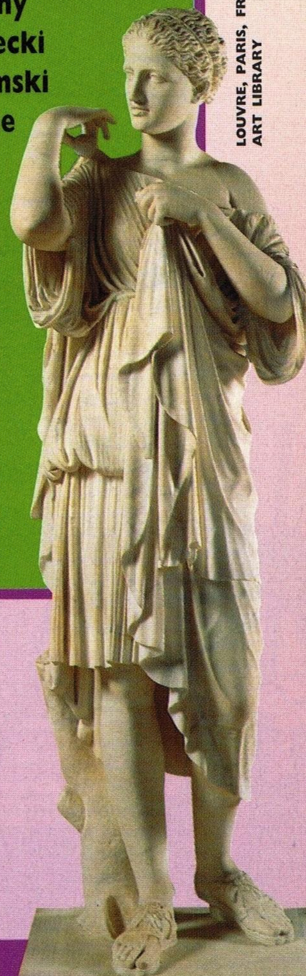

Odrodzenie

Eleganckie stroje powróciły w późniejszych latach. Modnych mężczyzn nazywano „niewiarygodnymi". Podejrzane były aksamitne fraki i krawaty. Całości dopełniał modny monokl. Wytworne kobiety nazywano „cudownymi". Nosiły krótkie tuniki jak dawni Rzymianie. Później modne stały się długie suknie naśladujące klasyczne rzymskie kolumny. Napoleon miał bzika na punkcie klasycyzmu. Chciał nawet uczynić z Francji cesarstwo takie jak Rzym!

Klasyczny styl grecki i rzymski stały się modne na początku XIX wieku. Kobiety naśladowały stroje i sandały z antycznych posągów. Najmodniejsze były długie, białe togi.

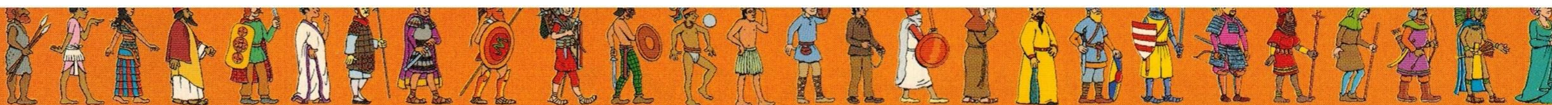

LOUVRE, PARIS, FRANCE – THE BRIDGEMAN ART LIBRARY

3 LUŹNE BIAŁE SUKNIE STAŁY SIĘ MODNE PO REWOLUCJI. PO POLANIU WODĄ MATERIAŁ PRZYLEGAŁ DO CIAŁA - ROBIŁ SIĘ TEŻ PRZEŹROCZYSTY!

4 SANKIULOCI UBIERALI SIĘ ODPOWIEDNIO DO WALK ULICZNYCH. NOSILI MARYNARKI Z KRÓTKIMI POŁAMI, LUŹNE SPODNIE, CZAPKI FRYGIJSKIE ORAZ DREWNIANE CHODAKI. STRÓJ OZDABIALI CZERWONO-BIAŁO-NIEBIESKIMI WSTĄŻKAMI.

SZCZEK I JEGO SKRZYDLATY KOMPAN

Lewus próbuje upiec swoją pieczeń w rewolucyjnym ogniu, ale na szczęście sprytny Szczek ratuje sytuację.

Poranek był tak jasny i słoneczny, że Wally postanowił wstać wcześnie i pojechać na rowerze do Wendy. Szczek wskoczył do koszyka zawieszonego przy kierownicy. Za nimi, w bezpiecznej odległości, jechał Lewus. Wenda już dawno nie spała i była zajęta rozrzucaniem na trawniku okruszków dla ptaków. Skrzydlaci goście zlecieli się na śniadanie, a Szczek radośnie skakał wokół nich – lubił ptaki.

– Wybierzmy się na poranną wycieczkę – zaproponował Wally.

– A dokąd? – zapytała Wenda.

– Po prostu pomacham moją podróżną laską i zobaczymy, dokąd się przeniesiemy!

I w ten sposób Wally, Wenda i Szczek znaleźli się we Francji w roku 1789. Wokół nich był tłum maszerujących gdzieś ludzi. Większość z nich stanowiły kobiety wymachujące muszkietami i włóczniami.

– Ojej! – zawołała Wenda, wyciągając szyję, żeby lepiej widzieć. – Nie mogę zobaczyć, gdzie ten pochód się zaczyna ani gdzie kończy! O co tutaj chodzi?

– Z pewnością nie jest to karnawałowa parada, sądząc z min, jakie mają ci ludzie – odparł Wally.

– Przynajmniej nie wyróżniamy się z tłumu – zauważyła Wenda. – Chyba panuje tu moda na biały, czerwony i niebieski.

– Mhm. To mi nasuwa rewolucyjne skojarzenia! – powiedział Wally.

Jedna z kobiet mijających naszych przyjaciół poklepała Wendę po ramieniu.

– Ładna koszula, może pozwolisz mi wykorzystać ten wzór?

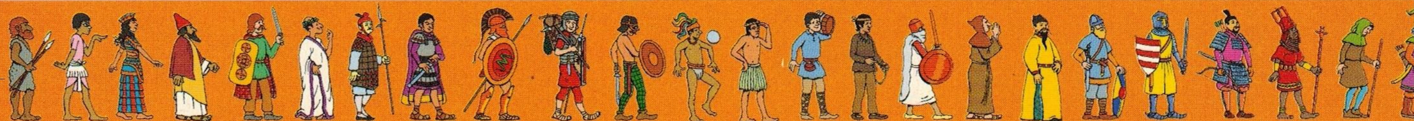
Wenda z uśmiechem skinęła głową i spytała, dokąd wszyscy zmierzają.

– Idziemy do pałacu króla w Wersalu. W Paryżu skończyły się zapasy chleba i ludzie głodują – powiedziała kobieta.

– A nasi władcy wciąż bawią się i ucztują. Zamierzamy zażądać chleba i nie odejdziemy, dopóki go nie dostaniemy. Zabierzemy króla i królową do Paryża, gdzie będziemy mogli ich przypilnować.

– Miałem rację – to francuscy rewolucjoniści – wyszeptał Wally.

W tym czasie Lewus prześlizgiwał się przez tłum jak piskorz. Znalazł gdzieś dużą, czerwoną czapkę i użył jej jako przebrania. Desperacko chciał dowiedzieć się, o co chodzi w tym całym zamieszaniu, ale słyszał tylko pojedyncze słowa – „chleb", „pieniądze", „król" i „królowa". Doszedł zatem do wniosku, że królewska fortuna musi kryć się gdzieś bardzo blisko.
– Tak... królowie i królowe mają dużo pieniędzy oraz klejnotów – mamrotał, zacierając ręce z paskudnym uśmieszkiem.
W miarę jak pochód zbliżał się do Wersalu, ludzie hałasowali coraz bardziej. Wkrótce ich oczom ukazał się pałac i pod niebo wzniósł się okrzyk triumfu.

Tymczasem król przemierzał pałacowe komnaty tam i z powrotem. Hałasujący tłum było słychać nawet przy zamkniętych okiennicach. Zakrył rękoma uszy i próbował pomyśleć. Wreszcie zawołał zrezygnowany:
– Ci ludzie się nie uspokoją, dopóki z nimi nie pójdziemy!
Królowa spojrzała na niego znad swojej robótki i skinęła głową. Król polecił spakować jak najwięcej pszenicy, a także zrobić zapas mąki i chleba.
– Czy mogę zabrać moje ptaki, Ludwiku? – spytała królowa.
– Jeśli musisz, ale staraj się zabrać jak najmniej rzeczy. Nie sądzę, żeby tłum chciał długo czekać – odparł król, marszcząc brwi.

PARYŻ

Służący biegali po pałacu, pakując królewskie rzeczy. Jeden z nich wyniósł na zewnątrz klatki z ptakami królowej. Nagle drzwi jednej z klatek otworzyły się i wyfrunął z niej jej mieszkaniec. Poszybował ponad ogrodem i wylądował prosto na czubku nosa Szczeka. Połaskotany piórami pies kichnął, więc ptak przeskoczył na jego grzbiet – Szczek miał nowego przyjaciela.

Następnego dnia, ku zadowoleniu tłumu, z pałacowej bramy zaczęły wyjeżdżać dziesiątki karet i wozów. Pochód dołączył do sznura pojazdów, a Lewus zachichotał pewien, że już niedługo położy ręce na części królewskich skarbów. Stwierdził, że jego planom najlepiej odpowiada trzynasty wóz. Gdyby chciał przywłaszczyć sobie któryś z bliższych czoła pochodu, na pewno ktoś by go zauważył. Lewus przez chwilę szedł, utykając, z boku wybranego wozu, po czym uśmiechnął się słabo do woźnicy.
– Zraniłem się w nogę, mój przyjacielu – powiedział. – I nie wytrzymam całej drogi do Paryża. Czy mógłbyś mnie podwieźć?
Woźnica skinął głową i pomógł Lewusowi wdrapać się na kozioł. Gdy tylko nasz pasiasty łotr usadowił się z tyłu, wyjął z kieszeni banana i dźgnął nim woźnicę w plecy.
–To napad – oznajmił.
– Z–zrobię wszystko, co każesz, t–tylko odłóż broń – wykrztusił woźnica, trzęsąc się ze strachu.

Lewus schował banana do kieszeni.
– Nadszedł czas na maleńką zmianę trasy. Pojedziemy w tamtą stronę, bo ten tłum zaczyna mnie drażnić – zachichotał Lewus, wskazując na pola po prawej.
– Co tylko każesz – rzekł woźnica.
Ani woźnica, ani Lewus nie mieli pojęcia, że jeden z worków z tyłu wozu rozdarł się. Za nimi na drodze pozostawał ślad w postaci cienkiej strużki wysypujących się ziaren. Gdy tylko wóz zjechał z ubitego traktu, Lewus rozkazał woźnicy zatrzymać wóz i uciekać piechotą. „Nareszcie nadszedł czas, żeby przejrzeć łupy", pomyślał zadowolony Lewus.

Na drodze ludzie kierujący pochodem dostrzegli brak wozu.
– To ten z ładunkiem mąki i pszenicy – powiedział jeden z mężczyzn.
– Musimy go koniecznie odnaleźć!
Gdy zła wieść rozeszła się wśród tłumu, wszyscy się zatrzymali, a woźnice i pasażerowie powozów zaczęli opuszczać pojazdy, aby sprawdzić, co się dzieje. Wokół stali rewolucjoniści, coraz bardziej wściekli. Podczas gdy dowódcy i politycy nie mogli się zdecydować, kto powinien poszukać zabłąkanego wozu, a Wally z Wendą rozmawiali z kobietami z pochodu, Szczek i jego nowy kompan poczuli się znudzeni. Postanowili zbadać pobliskie pola – ptak leciał przodem, a Szczek próbował go dogonić.
Pies przystanął – znalazł szlak wysypanej pszenicy. Pognał tym śladem za ptaszkiem, który od czasu do czasu zatrzymywał się, by dziobnąć ziarenko czy dwa. Tak piesek dobiegł do lasu i ujrzał Lewusa, który opierając się o wóz, wcinał banana. Szczek wiedział, że gdzie jest Lewus, tam

dzieje się coś złego, więc schował się za drzewem i bacznie go obserwował. Jego mądry ptasi towarzysz zawrócił i zaczął krążyć nad głowami Wally'ego i Wendy.

– Czy nie masz wrażenia, że ten ptak chce nam coś ważnego powiedzieć? – zapytała zaniepokojona Wenda.

– Myślę, że on wie, gdzie poszedł Szczek. Ruszajmy – zdecydował Wally.

Pobiegli w kierunku lasu. Znaleźli tam Szczeka, Lewusa i zaginiony wóz! Pasiasty łobuz miał bardzo przygnębioną minę – odkrył już, że ukradł wóz pełen zboża, a nie bezcennych skarbów.

– Kolejny z twoich niewydarzonych pomysłów, co, Lewus? – powiedział Wally.

Wally i Wenda zabrali wóz z powrotem na drogę. Lewus siedział z tyłu zbyt załamany, żeby próbować ucieczki. Szczek biegł, a ptak leciał obok niego.

Z tłumu na widok wozu wzniosły się okrzyki uznania i pochód ruszył dalej.

Po sześciu godzinach dotarli do Paryża.

Tu Lewus dostał na własność strój piekarza, a za karę musiał upiec chleb dla całego Paryża. Wszystko, co mógł powiedzieć, to:

– A niech to bułka tarta!

KONIEC

W CZĘŚCI 43. WALLY PRACUJE NA DZIKIM ZACHODZIE.

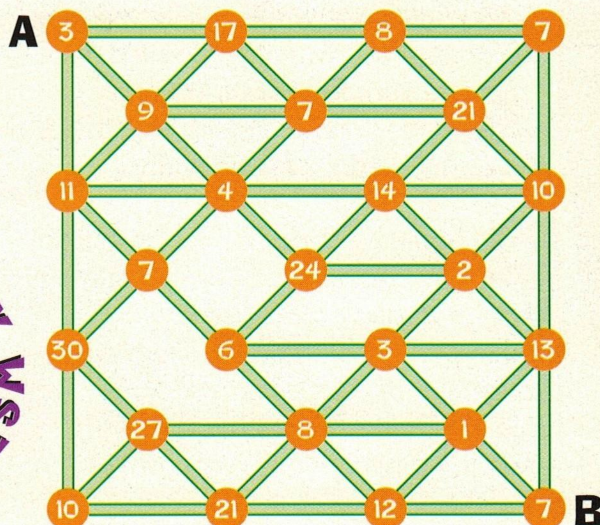

ŁAMIGŁÓWKI Z PRZESZŁOŚCI

PRZYJACIELE, NIE TRAĆCIE GŁOWY I ROZWIĄŻCIE TE ZAGADKI - PÓKI MACIE GŁOWĘ NA KARKU!

Ogrodowy labirynt

W ogrodzie arystokraty znajduje się sekretna ścieżka wiodąca z jego domu w A. Pomóżcie mu uciec i znajdźcie drogę do bramy w B. Możecie poruszać się wyłącznie po liczbach podzielnych przez 3 lub 7.

Wytęż wzrok

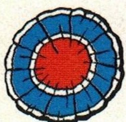
Tych dwóch szlachciców czeka ten sam los, ale oni nie są tacy sami. Znajdźcie osiem różnic między nimi.

Fantastyczna piątka

Odgadnijcie pięć słów związanych z rewolucją francuską, przenosząc litery z dolnego diagramu na właściwe miejsca w górnym. Dla ułatwienia wstawiliśmy już kilka liter.

W					Ś	Ć			
	Ó		N						
B		A			R		T		
	A		T		L				
				Ż					

W	R	L	A	B	O	S	N	Y
A	O	B	R	R	Ż	Ś	Ć	
O	T	E	N	O	Y	W	T	
Ć	P	Ó	W	S	A	T		
R	A	Ś	I	Ł				

ABY WSZYSCY BYLI RÓWNI, NIEKTÓRYCH TRZEBA SKRÓCIĆ O GŁOWĘ

- PANIE, JAKI TO POCIĄG?
- NIEBIESKI.
- A DOKĄD?
- A DO POŁOWY.

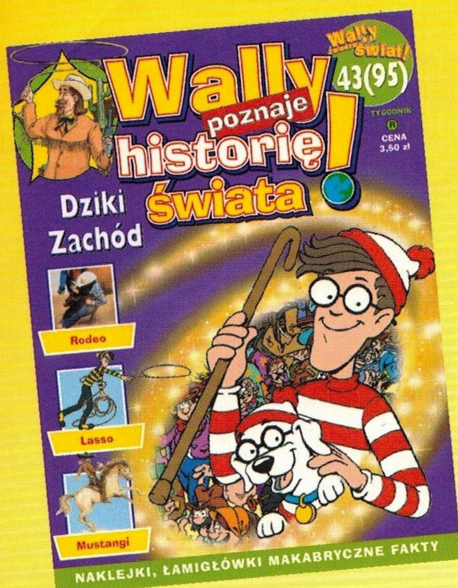

Przełamana bagietka

Kiedy francuska bułka została przełamana, pięć słów zgubiło samogłoski. Czy możecie na powrót je połączyć?

Szybkie cięcie

Sześć słów związanych z XVIII-wieczną Francją przecięto na pół. Czy potraficie je posklejać?

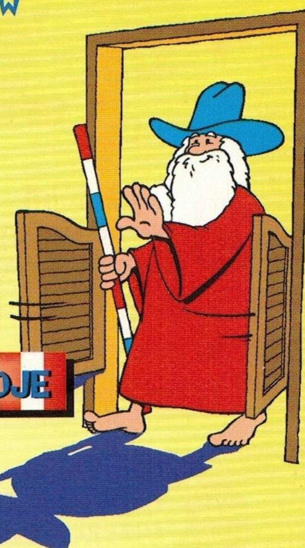

W następnym tygodniu Wally wyrusza poznawać

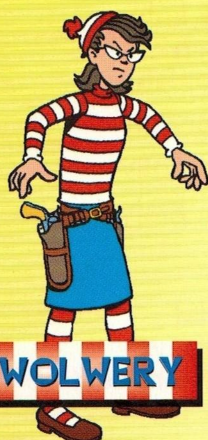
DZIKI ZACHÓD

- PRZEJEDZIEMY GÓRY Z KOWBOJAMI
- RUSZYMY W ŚLAD ZA SZNUREM WOZÓW OSADNIKÓW
- ZAPADNIEMY NA GORĄCZKĘ ZŁOTA W KALIFORNII

Oraz DARMOWE NAKLEJKI I WSPANIAŁE ZAGADKI

KOWBOJE

REWOLWERY

ŁAMIGŁÓWKI

ZŁOCZYŃCY

Wydawnictwo: GE Fabbri Phoenix Sp. z o.o.
Adres redakcji: 50-079 Wrocław, ul. Ruska 41/42
Tel. (071) 344 77 75, fax 344 79 84
Redaktor naczelna: Jędrzej Maciuk
Z-ca red. naczelnego: Violetta Nowakowska
Opracowanie graficzne: Jola Kłosowicz
Redaktor techniczny: Marcin Kolenkiewicz
Korekta: Urszula Kaszubowska i Waldemar Spallek
Kolportaż: Andrzej Grzebyk
Zamówienia na egzemplarze archiwalne przyjmujemy wyłącznie na kartkach pocztowych.

ISBN 83-910481-1-X, 83-88264-25-7 [cz. 42 (94)]

ATLAS:
otrzymujesz go w prezencie wraz z numerem pierwszym WALLY POZNAJE HISTORIĘ ŚWIATA. Znajdziesz w nim ilustracje z całego świata, a także nieocenione informacje przydatne do zadań domowych. Są tam obrazki słynnych budowli, zwierząt i ludzi z różnych krajów.

NAKLEJKI:
w każdym numerze znajdziesz komplet darmowych naklejek do atlasu. Gdzie je naklejać? To proste! Numer naklejki odpowiada pustej kratce w atlasie.

Oprócz fantastycznych naklejek z numerami otrzymujesz naklejki z reprezentantami różnych epok. Dostajesz też zabawne naklejki Wally'ego, które możesz przykleić w dowolnym miejscu.

SEGREGATOR:
pierwszy z czterech segregatorów otrzymujesz z numerem drugim, w którym Wally cofa się w czasy faraonów. Każdy z numerów jest dziurkowany, tak więc łatwo wpiąć go do segregatora. Dzięki niemu cały zbiór nie będzie się niszczyć, a Ty szybko znajdziesz potrzebny numer.

Historyczny quiz Wally'ego

ZASTANÓWCIE SIĘ DOKŁADNIE I ODPOWIEDZCIE NA TE NIEZWYKLE TRUDNE PYTANIA!

1 **W którym roku rozpoczęła się rewolucja francuska?**

a) w 1779 r.
b) w 1789 r.
c) w 1799 r.

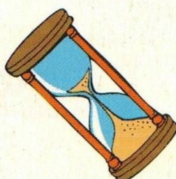
2 **Czym była Bastylia?**

a) pałacem
b) parlamentem
c) więzieniem

3 **Czym lubił bawić się król Ludwik XVI?**

a) jo-jo
b) grami video
c) hula-hoop

4 **Kto powiedział: „Niech jedzą ciastka”?**

a) król Ludwik XVI
b) Maria Antonina
c) Napoleon

5 **Jakie były kolory francuskich rewolucjonistów?**

a) biały i czerwony
b) niebieski i żółty
c) czerwony, biały i niebieski

6 **W którym roku rozegrała się bitwa pod Waterloo?**

a) w 1815 r.
b) w 1816 r.
c) w 1812 r.

7 **Kto przewodził „wielkiemu terrorowi”?**

a) Robespierre
b) Ludwik XVI
c) Napoleon

8 **Ile lat miał Napoleon, gdy został generałem?**

a) 16
b) 24
c) 36

9 **W jaki sposób Napoleon chciał wysłać swoją armię do Anglii?**

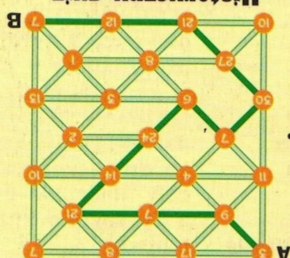
a) po trampolinie
b) balonami na gorące powietrze
c) podmorskim tunelem

10 **Za kogo lubiła się przebierać Maria Antonina?**

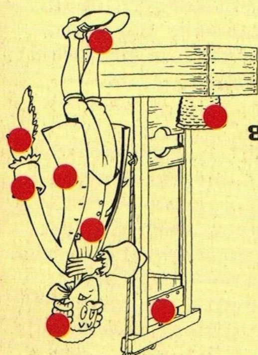
a) za pirata
b) za mleczarkę
c) za kowboja

ODPOWIEDZI (NIE PODGLĄDAJ!)

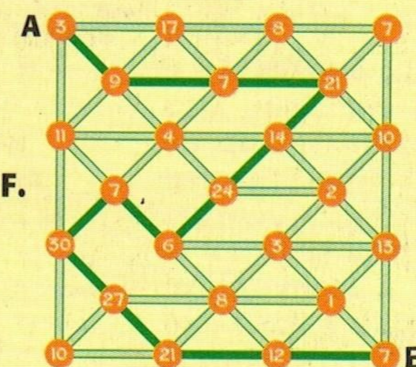
Str. 1 Szukaj i znajdź: but - str. 3, korona - str. 3, żołnierz - str. 9, gilotyna - str. 12, bagietka - str. 12.
Str. 3 Mleczny bałagan: dwór, szlachta, pałac, sługa, luksus.
Str. 4 Trzy kolory: siedem rozetek.
Str. 8 Czyj to kłębek?: 1-B, 2-C, 3-A.
Str. 10-11: Wally znajduje się pod koszem rogalików; arystokratka siedzi ubrana na różowo na czerwonym wozie po lewej; kat jest na górze, pośrodku, obok gilotyny; wieśniak stoi na dole, obok czerwonego wozu; procarz strzela po prawej; pomarańczowy kubek jest nad nim; kwiatek stoi w oknie, w drugim domu z prawej.
Str. 13 Parada statków: wojna, cesarz, Korsyka. Zbędną literą jest D.
Str. 15 Kapeluszowy figiel: B, C i F.
Str. 20 Wytęż wzrok i Ogrodowy labirynt: rozwiązania po prawej.
Fantastyczna piątka: wolność, równość, braterstwo, Bastylia, Paryż.
Przełamana bagietka: chleb, podatek, chłop, sztandar, Bastylia.
Szybkie cięcie: rewolucja, gilotyna, Wersal, republika, Napoleon, Paryż.

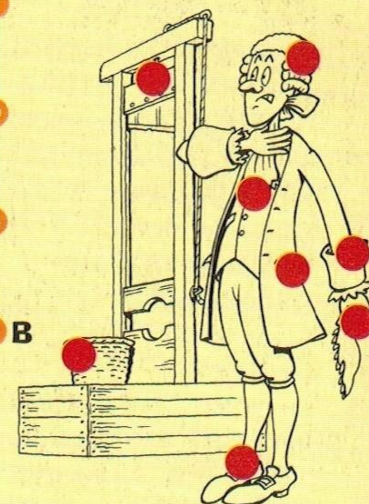

Historyczny quiz Wally'ego: 1b, 2c, 3a, 4b, 5c, 6a, 7a, 8b, 9c, 10b.

Str. 1 Szukaj i znajdź: but - str. 3, korona - str. 3, żołnierz - str. 9, gilotyna - str. 12, bagietka - str. 12.
Str. 3 Mleczny bałagan: dwór, szlachta, pałac, sługa, luksus.
Str. 4 Trzy kolory: siedem rozetek.
Str. 8 Czyj to kłębek?: 1-B, 2-C, 3-A. **Str. 10-11:** Wally znajduje się pod koszem rogalików; arystokratka siedzi ubrana na różowo na czerwonym wozie po lewej; kat jest na górze, pośrodku, obok gilotyny; wieśniak stoi na dole, obok czerwonego wozu; procarz strzela po prawej; pomarańczowy kubek jest nad nim; kwiatek stoi w oknie, w drugim domu z prawej.
Str. 13 Parada statków: wojna, cesarz, Korsyka. Zbędną literą jest D.
Str. 15 Kapeluszowy figiel: B, C i F.
Str. 20 Wytęż wzrok i Ogrodowy labirynt: rozwiązania po prawej.
Fantastyczna piątka: wolność, równość, braterstwo, Bastylia, Paryż.
Przełamana bagietka: chleb, podatek, chłop, sztandar, Bastylia.
Szybkie cięcie: rewolucja, gilotyna, Wersal, republika, Napoleon, Paryż.

Historyczny quiz Wally'ego: 1b, 2c, 3a, 4b, 5c, 6a, 7a, 8b, 9c, 10b.

ODPOWIEDZI (NIE PODGLĄDAJ!)